

PSYCHOSOCIALE PROBLEMEN VAN JONGEREN

Veel schoolgaande jongeren hebben psychosociale problemen, waarvoor ze niet bij de hulpverlening aankloppen. Leerlingbegeleiders en andere professionals op middelbare scholen kunnen een belangrijke rol spelen in de begeleiding van deze leerlingen. Voor hen is het boek 'Langs de grenzen van de zorg. Omgaan met psychosociale problemen van jongeren op en rondom school' geschreven.

MARJAN MENSINGA

Langs de grenzen van de zorg is een handboek voor leerlingbegeleiders op middelbare scholen die te maken hebben met jongeren met psychosociale problemen. Een goede afstemming en samenwerking tussen school en zorg staan in dit boek centraal. De auteurs, Nelleke Nicolai en Marion Ferber, hebben ruime ervaring als psychiater/psychotherapeut en voormalig docent/leerlingbegeleider.

Aan de hand van de 'normale' ontwikkelingen van een kind komen in de eerste twee hoofdstukken diverse psychiatrische stoornissen in de adolescentie aan de orde. Daarbij is ook aandacht voor de ontwikkeling van het allochtone kind. De auteurs geven aan dat 'de culturele context' belangrijk is. Kinderen uit Turkse, Marokkaanse en Hindoeaanse culturen groeien op in patriarchale gezinnen waarbij cultuur en religie sterke nadruk leggen op de rol van de vader als hoofd van het gezin. Dit vind je ook terug in sterk religieuze autochtone gezinnen. 'Men noemt dit wel een 'wij-cultuur' [...] waar meisjes en vrouwen ondergeschikt zijn' (p. 28).

Tevens gaan ze in op 'culturele sensitiviteit' voor zowel leerlingbegeleiders als hulpverleners. Nicolai en Ferber verstaan daar onder: 'Ökennis hebben van de (sub)culturele verschillen en achtergronden en daarnaar kunnen handelen' (p. 73).

Vanaf hoofdstuk drie beschrijven de auteurs welke problematiek van jongeren bij de school hoort en welke bij de ggz. 'Niet alle problemen zijn voor de ggz', schrijven zij. 'Het gaat vaak niet om psychiatrie maar om psychosociale problemen' (p. 39). De taak van de leerlingbe-

Langs de grenzen van de zorg. Omgaan met psychosociale problemen van jongeren op en rondom school, Nelleke Nicolai en Marion Ferber. Uitgeverij De Tijdstroom, Utrecht, 2007 (160 p.). ISBN 978-90-5898-116-5. € 25,-.

geleider is signaleren en zo mogelijk verwijzen. Veel jongeren laten zich echter moeilijk verwijzen omdat de reguliere hulpverlening niet aansluit bij de jongeren. Vooral niet bij allochtone jongeren. De reguliere zorg en de jongere spreken elkaars taal niet.

Door middel van casuïstiek en praktische adviezen krijgen leerlingbegeleiders handvatten hoe om te gaan met moeilijke situaties bij leerlingen. Voor sommige leerlingen (vooral allochtone meisjes) is de school de enige veilige plek waar ze kunnen praten.

Het boek van Nicolai en Ferber is voor zowel leerlingbegeleiders als hulpverle-

ners (die niet psychiatrisch geschoold zijn) interessant. Maatschappelijk werkers en jeugdverpleegkundigen kunnen het ook goed gebruiken. Het boek biedt allereerst een helder inzicht in de belangrijke ontwikkelingsfasen van kinderen, waarna het ingaat op de psychosociale en psychiatrische problemen die schoolgaande jongeren kunnen ontwikkelen. Leerlingbegeleiders spelen in hun ogen een belangrijke rol en er is zeker een 'grijs' gebied waar zelfs leerlingen met psychische problematiek meer steun kunnen onder vinden van de leerlingbegeleiders dan van de reguliere hulpverlening. Daarom is het essentieel dat leerlingbegeleiders en scholen de taken begrenzen. Het boek laat namelijk ook de grenzen van de leerlingbegeleiders zien.

De casuïstiek over allochtone jongeren valt enigszins tegen. De problemen die beschreven worden gelden niet allemaal per se specifiek voor allochtone jongeren. En de auteurs gaan uit van een aantal clichés in de hulpverlening aan deze groep. Zo zou de 'directe, westerse benadering' (p. 75) bedreigend zijn, of groeien alle Turkse, Marokkaanse en Hindoeaanse kinderen op in een 'wij-cultuur'.

Uit eigen hulpverlenerservaring weet ik dat bij veel allochtonen een directe benadering in een face-to-facecontact meestal wel werkt. Velen zijn in Nederland geboren en ze weten dat dit onze volksaard is. Ze vinden het soms onbeschoft, maar ze hebben ermee leren leven. Dit geldt zelfs voor asielzoekers die net in Nederland zijn.

Ook groeien niet alle allochtone kinderen op in een 'wij-cultuur'. Er zijn inmiddels genoeg allochtonen in Nederland die liever hier wonen dan in het land van hun ouders. Ze voelen zich daardoor minder verplicht om alles voor hun familie over te hebben, ook wat betreft eerderrelateerde zaken.

Waar het uiteindelijk om gaat, is dat een leerlingbegeleider of hulpverlener zijn 'interculturele vooroordelen' bij de jongeren toetst. Vraag de leerling wie de belangrijkste personen in zijn familie zijn en welke rol hij heeft. Kijk of dat klopt met wat je zelf weet van zijn cultuur. Je kunt dan een leuk begin van een gesprek hebben.